

Két szék között

Verset tanulók vagy csak olvasók között jól él Juhász Gyula emléke. Akik memoriterekét is tanultak, ránk hagyományozott szavait is ismerik. Van szobra is Szegeden a bús költőnek. Sokan hadakoztak, hogy legyen, és legalább annyian, hogy forduljon a Tisza felé, ahol ballagni szokott. Egészalakos a parton, és több mellszobra is itt-ott. Szülőházát ugyan elbontották az egész Ipar utcával együtt, hogy helye legyen a klinikáknak, de táblával jelölték meg helyét. Utolsó lakóházát is. A hajdani Fodor utcát Juhász Gyula utcává keresztelték el.

Érdekes, ebből senki nem akart szimpla Juhász utcát faragni. Az se, aki fölöslegesnek szokta tartani a keresztnevek használatát utcaneveinkben. Ezzel is jelezzük, nem nyájakat terelő juhász volt.

Panaszunk nem lehet, tanárképző főiskolánkra is az ő nevét írták ki már a régiek, és viseli a mellette lévő gyakorló általános iskola is. Mindenféle egybeolvastások úgy beágyazták az egyetemibe, fenyegeti az elsoványodás veszélye. Nem jóslás akar ez lenni, aggodalom inkább. És biztatás: ne hogy így legyen. Nagy baj, hogy az iskolai tantervekből is elkezdtek kikoptatni a nevét. Megeshet, a tanulók úgy végeznek benne, hogy a névadóról alig tudnak. Pedig ahogy Debrecen őrzi Csokonai Vitéz Mihály nevét, a mi Gyulánk is megérdemelné ugyanezt.

Állt hajdanán a városközpontban az a lábas ház is, amely a közművelődést volt hivatva szolgálni. Hasonló gesztussal adózott Tápé is. A szegedi azért őrizhette nevét, mert a munkások is soraikba fogadták, Tápé meg azért, mert kedvelt kiruccanásainak színhelye volt a falu. Történt aztán, hogy egyesítették a kis falu a nagyobb várossal, és azonnal megszületett a másik szempont is: két intézményen ugyanaz a név adminisztrációs gondokat okoz. Egy a tábort, egy a zászló! A tápai volt a kisebb és fiatalabb, megkapta Heller Ódón nevét. Fordult tovább a kerék, gazdasági nehézségeink begyűrűzése révén nem maradt pénz a maradék szegedi működtetésére se, eladták tehát. Ügyészség lesz belőle majd. Nem hallottunk még arról, hogy paragrafus lenne rá, költőnk nevét kellene tovább is viselnie. Furcsa is lenne. Előállt az az állapot, hogy kettő is volt, egy se maradt. Egy se tábort, egy se zászló?

Emlékeimben kótórászva mintha úgy tűnne, Petőfi is duplázódott a művelődés oltárán. A dorozsmai megmaradt, az alsóvárosi elvérzett, amelyet bakamódra Aranykapcának, sőt – boszánat! – Csöcsrázdának is neveztek. Azt még megértem, hogy egyházi épületen nem jól mutat a forradalmár költő, azt azonban nehezményeztem már, hogy visszazivárgott rá a „kultúrház”. Ha legalább Kodály Zoltánra hallgattak volna! Nyelvértéke teljes tiltakozásával azt mondta, hogy kultúr szavunk nincsen, belőle semmi nem képezhető. A kultúra esett áldozatul, remélem, csak nevében. Az új telefonkönyv mindenesetre – méltatlanul! – a művelődési otthonok sorában nem is említi.

Tömörkény neve megmaradt a szőregi otthonon, Móra azonban szintén veszteségeink listájára került. Száz szó az egy a vége, így múlt el a világ dicsősége. Két nagy költőnk két szék között a pad alá esett.

Miért is aggódom? Ha valaki névben él csak, nincsen jelen. És aki névben sem?

H. D.

Ötvenéves a modern magyar lottó

A csongrádi ötös 1,5 milliót ért

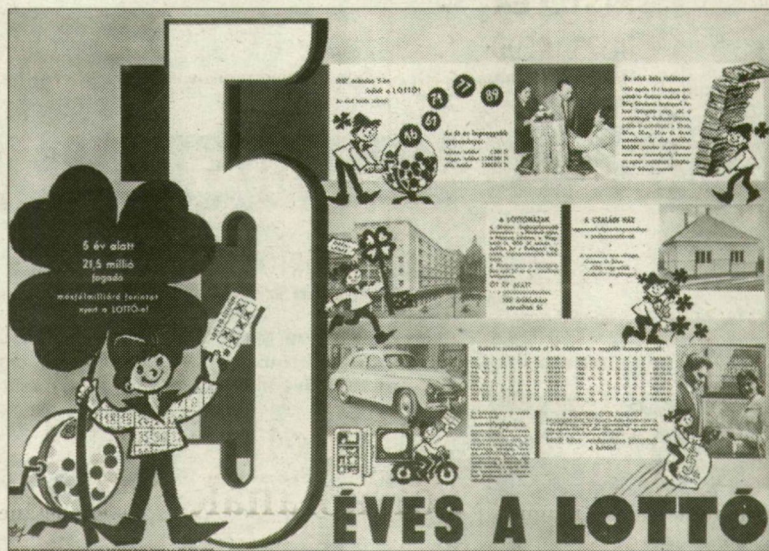
Lottódesign a huszonegyedik századból. A rekordnyeremény 2003-ban ötmilliárd volt

Fotó: Segesvári Csaba

Ötven évvel ezelőtt született meg a jelenleg is használatos hazai ötös-lottó. A megyéből az első telitalálatos szelvényt két csongrádi fiatal töltötte ki. Akkor, a közel másfél millió forintot nyereményt meg nyilvánosan adták át. A magyar lottó történetében a legnagyobb nyeremény ötmilliárd forint volt.

Ötven éve, január 17-én született meg a modern magyar lottó. Ekkor bizta meg egyik rendeletében a Pénzügyminisztérium az Országos Takarékpénztárt a szervezéssel. Az első öt évben – a korabeli plakát bizonyíték rá – tizenkilencen vehették át az öt találatért járó nyereményt. Az első telitalálatos szelvényt még abban az évben, áprilisban töltötték ki, amiért 855 ezer forintot fizettek ki.

Akkoriban a nyertesek nevét nem rejtették véka alá. Sőt nyíltan vállalták a szereplést is. Az első Csongrád megyei nyertes, a csongrádi Túri József és Fodor Erzsébet fényképpel szerepel egy 1962-es lottós plakáton. A tanár házaspár 1961. szeptember 8-án borult örömeiben egymás nyakába. A 7-es, a 18-as, a 24-es, a 63-as és a 70-es számot ikszelték be, amivel 1 millió 473 ezer 368 forintot nyertek. Az örömtől repeső fiataloknak Csongrádon a Magyar Király dísztermében nyilvánosan, kötegekben adták át a pénzt, amit aztán átvittek a helyi bankba. Az ünnepségen közel százan, különösebb biztonsági intézkedések nélkül látogattak a szájukat.

Egy plakát a sok közül – az ötödik évfordulón

– Emlékszem, három-négy szelvényt játszottunk abban az időben. Nem voltak állandó számaink, csak vaktában ikszeltünk. A nagy nyeremény átvétele után rengeteg levelet és kérést kaptunk, sok kellemetlenségünk volt az ötösből – emlékezett vissza Túri József. A házaspár azóta sem szakított a lottózással és akadt is kettesük, illetve hármasuk az elmúlt negyvenhat év alatt.

Az 1 milliós „álmotár” 1959-ben lépte át az ötitalálatos, a 2 millióra 1964-ig kellett várni. Ötmillió forintos nyereményt clóször

1986-ban fizettek ki, 10 milliót 1989-ben ért az ötös, a 100 milliót 1994 volt. Ekkor botrány is kitört Magyarországon, mivel egy televíziós társaság bemutatta a nyertest.

– Ennek hatására született meg az adatvédelmi törvény. Most már csak a nyertes hozzájárulásával adható ki a név – mondta Somorai László, a Szerencsejáték Zrt. marketing igazgatója. A Szentés környéki Sz. Jánosék 1996-ban, amikor megütötték a 166 millió forintos főnyereményt, nem is járultak hozzá nevük nyilvánosságra hozatalához. Ők egyébként

a családban osztották szét a pénzt és vállalkozásba kezdtek.

A Csongrád megyei Fodrász Szövetkezet egykori elnöke, Donáth Béla azonban nem tartotta titokban, ha nyert. A 78 éves Béla bácsi és felesége a kezdetektől, azaz ötven éve lottózik. Utoljára a 80-as években volt négyesük, amellyel több mint egy havi fizetésnek megfelelő összeget nyertek.

– Akkoriban még váltott számokkal játszottunk, de manapság minden héten ugyanazokat a számokat jelöljük be – mesélte az egykori fodrász. Megjegyezte: kettese, hármasa többször volt már, amit mindig az unokák vehetnek át.

Érdekes, hogy 1 milliárd forintos nyereményre 1999-ig kellett várni, de ezután nem sokkal 2003-ban megszületett az eddigi rekord, amikor is 5 milliárd forintot vittek ki a kasszából.

CS. G. L.

ÖTÖSÖK ÉVENTE

■ Az ötitalálatosok száma évente általában öt és kilenc között mozog. Annak a matematikai esélye, hogy mind az öt számot eltaláljuk, a számítások szerint csaknem 1:44 millióhoz. Ugyanakkor tavaly a november 25-i sorsoláson valaki két szelvényt is öt találatot ért el: az ötheti szelvényt játszó nyertes nem volt biztos abban, érvényes-e szelvénye, így egy heti játékra is befizetett, és mindkettővel megütötte a főnyereményt.

Több évtizede vicces gúnyneveken szólítják egymást

Kakas Bandi és Gyújts Rá Feri – Szentmihályon

Aki nem Szentmihályteleken él, annak talán mehökkentően és viccesen hat, milyen neveken emlegetik egymást a faluban az emberek. Kakas Bandi már nem emlékszik, miért ragadt rá ez a név, Pofás bácsi biztos benne, hogy egy galamb után kapta az övét. A fiatalok nem szívesen viszik tovább az évtizedes „családi” gúnyneveket, az idősek még mindig csak ezeken szólítják egymást.

– Kis falu ez kedveském, ha a születési név szerint nem is, de a gúnynevekről biztosan ismerik egymást az emberek. Nemigen van olyan lakó az öregek között, akire ne ragadt volna rá egy-egy vicces név – meséli Kónya Ferencné, Marika néni, akitől először hallottam a különös szentmihályteleki szokásról, mely szerint ezen a kis településen már évtizedek óta gúnyneveket ragasztanak egymásra az itt lakók. Van, akivel vicces dolog történt, ebből az alkalomból kapta új nevét, van, akire testi hibája miatt ragadt gúnyneve.

– Gyerekkoromban nagyon görbék voltak a lábaim, ezért neveztek el Görbe Ferkónak – mondja Marika néni férje, Kónya Ferenc, és hozzáteszi: – Még a fiamat is így emlegetik néha: a Görbe Ferkó fia, a kis görbe. Sok fura nevű ember lakik itt a faluban, mint például Küszöb Ferkó, Disznóláb Irén, Kakas Bandi. Mindenki csak így beszél róluk, de hogy ki ragasztotta rájuk a

jelzőt évekkkel ezelőtt, azt már nem lehet tudni.

A vicces nevek tehát, a családnévvel együtt öröklődnek a fiatalabb generációra. Többet szeretnék megtudni erről az érdekes szokásról, így Marika néni tanácsára benéztek az egyik helyi kocsmába, abban bízva, ott majd többet tudnak mondani.

– Disznóláb Irén, aki vastag combjairól kapta gúnynevét, már régen meghalt, meg a Küszöb Ferkó is – meséli Krábó András, alias Kakas Bandi. – Édesanyámat Csirke Verának nevezték el a falubeliek, hogy pontosan miért, azt én nem tudom. Utána ragadt rám a kakas név, azóta mindenki Kakas Bandinak szólít. Itt van például régi öreg cimborám a Pofás, kérdezze csak meg tőle, ő vajon tudja-e, miért hívják így – javasolja Bandi bácsi, miközben a sarokban gubbasztó, sört kortyolgató idős úrra mutat.

– Már hogyan tudnám! Lassan negyven éve, hogy a piacon vettem egy szép

csíkos szárnyú galambot. Éppen hazafelé tartottam vele, amikor benéztem a kocsmába, tudja kicsit megpihenni egy korsó sör mellett. Az egyik falusi megkérdezte tőlem, mennyiért adom ezt a pofás kis galambot. Mire én azt feleltem, ezt ugyan semmi pénzért! Azóta mindenki csak Pofásnak hív.

Egy fiatal férfi úcsörög a bárpultnál, elmondja, hogy a nagyapját mindenki csak Gyújts Rá Ferinek hívta. – Megboldogult nagyapám, Kotogány Ferenc a térszében dolgozott. Úgy kapált, mint a robot, alig lehetett leállítani. A munkatársai mindig azzal heccelték: ugyan Feri, gyere, gyújts rá! Így maradt rajtunk ez a név, hiszen a barátaim még engem is így szólítanak néha – meséli Tamás.

A szentmihályteleki kocsmá vendégei között nagy mozgolódást okoz a gúnynevek eddig felgöngyölített története. Szíjporokáznak a felvetések, egyik sarokból a másikba kiáltják a kérdéseket: – Na és a Liba, az mért lett Liba? A Mongolra, meg a Négusra hogyan ragadt a név? Egy hét is kevés lenne, ha mindet meg akarná fejteni – próbál viccelődni egy kék kabátos férfi, akit mindenki csak Öcsinek hív.

BOBKÓ ANNA

Kakas úrral a kocsmában találkoztunk

Fotó: Schmidt Andrea